

राष्ट्रपतिः द्रौपदी मुर्मू विश्वस्तरीयां चिकित्साशिक्षां चिकित्सासेवां च प्रदातुं एम्स इत्यस्य प्रशंसाम् अकरोत्

राष्ट्रपतिः द्रौपदी मुर्मू अखिल-भारतीय-चिकित्सा-विज्ञान-संस्थान-एम्स इत्यस्य प्रशंसाम् अकरोत् यत् सः विश्वस्तरीयचिकित्साशिक्षां चिकित्सासेवां च प्रददाति। राष्ट्रपतिः गतदिने उत्तराखण्डे एम्स ऋषिकेशस्य चतुर्थ दीक्षांतसमारोहं सम्बोधयन् आसीत्। चिकित्साक्षेत्रे तीव्रपरिवर्तनानाम् उल्लेखं कृत्वा राष्ट्रपतिः चिकित्साशास्त्रस्य छात्रान् एतेषु परिवर्तनेषु अनुकूलतां प्राप्तुं आग्रहं कृतवती। दीक्षांतसमारोहे पञ्चशतानि अष्टनवतिः छात्राः उपाधिभिः पुरस्कृताः। असाधारणप्रतिभायुक्तानां छात्राणां कृते १४ स्वर्णपदकसहितं १६ पदकानि प्रदत्तानि। समारोहस्य अनन्तरं राष्ट्रपतिः परमार्थनिकेतनस्य गंगाघाटे गंगाआरत्यां भागं गृहीतवती।

विगतमासद्वये मुद्राप्रसारः ४.९ प्रतिशतं अभवत् : भारतीयरिजर्ववित्तकोषः

भारतीयरिजर्ववित्तकोषेन उक्तं यत् निवेशस्य प्रबलमागधा, उत्साहीव्यापारः, उपभोक्तृभावनाः, सकारात्मकता च वास्तविकजीडीपीवृद्धिं वर्धयितुं सम्भावना वर्तते। 'अर्थव्यवस्थायाः स्थितिः' इति शीर्षकेण आरबीआई इत्यनेन उक्तं यत् विगतमासद्वये ५.९ प्रतिशतं औसतं कृत्वा मार्चमासे उपभोक्तृमूल्यसूचकाङ्कधारितमुद्राप्रसारः ४.९ प्रतिशतं यावत् न्यूनीकृता अस्ति। तत्रापि उक्तं यत् जलवायोः घटनां दृष्ट्वा भूराजनीतिकतनावेन सह मुद्राप्रसारस्य समस्याः दीर्घकालं यावत् वर्धयितुं शक्नुवन्ति, यस्य प्रभावः तैलस्य मूल्येषु अपि दृश्यते।

देशस्य संविधानं कोऽपि परिवर्तयितुं न शक्नोति - प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी

हिमसंस्कृतवार्ताः- प्रवीणकुमारः

प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी इत्यनेन उक्तं यत् भाजपा संविधानं परिवर्त्य आरक्षणव्यवस्थां समाप्तं करिष्यति इति मिथ्याप्रचारं प्रसारयितुं काङ्ग्रेसः प्रवृत्ता अस्ति। सः गतदिवसे छत्तीसगढे जंजगीरचम्पा संसदीयक्षेत्रस्य सक्तियां निर्वाचनसभां सम्बोधितवान्। सः जनान् आश्वासितवान् यत् देशस्य संविधानं कोऽपि परिवर्तयितुं न शक्नोति।

प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् स्वातन्त्र्यात् आरभ्य काङ्ग्रेसः तुष्टीकरणस्य मतकोषस्य च राजनीतिं करोति, तथा भाजपा सर्वेषां सङ्गतिः सर्वेषां विकास इति मन्त्रस्य अनुसरणं कुर्वन् दलः अस्ति। सः अवदत् यत् भाजपायाः प्राथमिकता निर्धनानाम्, युवानां, महिलानां, कृषकाणां च कल्याणम् अस्ति। प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् केन्द्रे भाजपासर्वकारः कृषिक्षेत्रे महिलानां सहभागिता वर्धयितुं प्रयतते। सः अवदत् यत् ड्रोन इत्यादि आधुनिकप्रौद्योगिक्याः प्रयोगेण कृषिव्ययस्य न्यूनीकरणं भविष्यति। अस्याः ड्रोनक्रान्त्याः महिलाः नेतृत्वं करिष्यन्ति। एतदर्थं महिलाः ड्रोन-विमानचालकत्वेन प्रशिक्षणम् दीयते।

जम्मू-कश्मीर-गृहतः मतदानम्

हिमसंस्कृतवार्ताः, युवराजभट्टराई

जम्मू-कश्मीरे समावेशितापूर्ण जनसहभागितायुक्तं च निर्वाचनं कारयितुं ह्यः सांबा जनपदस्य त्रिषु निर्वाचनक्षेत्रेषु रामगढे, सांबायां, रामगढे च वरिष्ठनागरिकेभ्यः, अशक्तेभ्यः, दिव्यांगजनेभ्यश्च गृहतः एव मतदानम् आयोजितम्। ए.वी.एस.सी. इति सौविध्यान्तर्गतं चतुर्दशाधिक-पञ्च-शत-मितेभ्यः मतदातृभ्यः गृहेषु एव मतदानस्य सुविधा प्रदानार्थं सौविध्यदलानां घटनं कृतम् आसीत्। तत्र जनपदे पञ्चाशीतिः वर्षतः अधिकवयोमितैः जनैः विकलांगजनैः च सहितेषु चतुर्दशाधिक-पञ्च-शत-मितेषु मतदातृषु अष्ट-नवत्युत्तर-चतुश्शत मतदातृभिः गृहतः मतदानस्य प्रथमे दिने एव ए. वी. इति वैकल्पिक-गृह-मतदानस्य सुविधायाः माध्यमेन निज-मताधिकारस्य प्रयोगः कृतः। एतेन पदक्षेपेण समावेशितां सुलभ-नैर्वाचनिक-प्रक्रियां च सुनिश्चयनपूर्वकं जनानां लोकतान्त्रिक-सहभागिता-संवर्धनस्य दिशि महत्वपूर्णप्रगतिः चिह्नीकृतमस्ति।

लोकसभानिर्वाचनानि २०२४

समस्ते देशे लोकसभानिर्वाचनानि निध्याय वातावरणम् उष्णीकृतम् अस्ति। अत्रान्तरे देशस्य कतिपय-भूभागेषु पोस्टल बैलट इति मतपत्रीयप्रक्रियाद्वारा मतदानस्य कार्यं प्रारब्धम् अस्ति। अस्मिन्नेव प्रसङ्गे नैर्वाचनिक-समरे समर्हणीयमतदातृणां योग्यतां सुनिश्चेतुम् आवश्यकसेवासु ए. वी. ई. एस. इति श्रेण्याम् अनुपस्थित-मत-दातृणां अन्तर्गतं डाक-मतदानकेन्द्रेषु- मतपत्रीयमतदानपुनरीक्षणं ह्यः साम्बा-जनपदस्य विजयपुर-सांबा-रामगढ चेति त्रिषु क्षेत्रेषु साफल्येन समनुष्ठितम्। अस्माकं वार्ताहरो सूचयति यत् विभिन्नविभागानां षट्-त्रिंशदधिक-एकशत-मितैः जनैः मत-पत्रीय-मतदानस्य लाभः अभिस्वीकृतः। ध्येयमस्ति यत् जम्मू-कश्मीरे अतः पूर्वमपि पोस्टल बैलट इति मत-पत्रीय-माध्यमेन जनैः नैजं मतदानं कृतमस्ति। अस्मिन्नेव प्रसङ्गे जम्मू-कश्मीरस्य डोडाक्षेत्रे पोस्टल बैलट इति मतपत्रमाध्यमेन दिव्यांगजनैः वरिष्ठ नागरिकैश्च नैजं बहुमूल्यं मतदानं लोकतंत्रस्य यज्ञे समर्पितम्। अस्मिन् अवसरे निर्वाचनाधिकारिणः तत्रत्येषु दूरस्थक्षेत्रेषु पर्वतीयस्थलेषु च दिव्यांगजनानां वरिष्ठ-नागरिकानां च सहयोगार्थं मतदानस्य सौविध्यं प्रदातुं यन्त्रसहितं तेषां तेषां गृहाणि एव प्राप्तवन्तः आसन्।

"प्रधानमन्त्री- हनुमान् जयन्ती"

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना हनुमान् जन्मजयन्त्याः पावने अवसरे सर्वेभ्यः देशवासिभ्यो जनेभ्यः शुभकामनाः प्रकटिताः सन्ति। सामाजिके सञ्चाले प्रेषिते सन्देशे प्रधानमन्त्री भगवन्तं पवनपुत्रं हनुमन्तं स्मरन् प्रोदैरयत् यत् समस्तस्य देशस्य मदीय-परिवार-जनेभ्यः हनुमान् जन्मजयन्त्याः असीमशुभकामनाः सन्तु। पवनपुत्रस्य समर्पणभावः समस्तरामभक्तानां कृते सदैव प्रेरणाशक्तिः भविष्यति।

अन्ताराष्ट्रीयम्

मलेशियादेशे चक्रविमानदुर्घटनायां दशजनाः मृताः

मलेशियादेशे हेलिकॉप्टरदुर्घटनायां दशजनाः मृताः। रॉयल मलेशियानौसेनायाः अभ्यासे हेलिकॉप्टरद्वयं परस्परं विघट्टनं अभवत् तदा एषा दुर्घटना अभवत्। मलेशियादेशस्य उत्तरे पेराक्-राज्ये नौसैनिक-स्थानके ९०-वर्ष-उत्सवस्य पूर्वाभ्यासस्य समये हेलिकॉप्टरद्वयं विघट्टनम् अभवत्। नौसेना विज्ञप्तौ उक्तवती यत् चक्रविमाने स्थिताः सर्वे तत्रैव मृताः।

धनुर्विद्या विश्वचषकः २०२४

चीनदेशस्य शाङ्घाईनगरे आरभत् गतदिने सायं चीनदेशस्य शाङ्घाईनगरे धनुर्विद्या विश्वचषकः २०२४ आरभत्। त्रिवारं ओलम्पिकक्रीडिका दीपिका कुमारी धनुर्विद्याविश्वचषकस्य भारतीयपक्षं प्रस्तुतं करिष्यति। अस्मिन् मासे २३ तः २८ पर्यन्तं विश्वचषकस्य प्रथमचरणस्य कृते भारतेन अष्टपुरुषाष्टमहिलानां षोडशसदस्यीयं धनुर्विद्यादलं प्रेषितम्। सा महिलानां रिकर्व धनुर्विद्याप्रतियोगितायां भागं गृहीयात्। पेरिस् २०२४ ओलम्पिकस्य कृते भारतस्य एकमात्रं धनुर्विद्या अवसरं प्राप्तवान् धीरज बोम्मदेवरा, टोक्य तरुन्दीपराय, प्रवीणजाधवः च पुरुषाणां रिकर्व स्पर्धायां भारतस्य नेतृत्वं करिष्यन्ति।

सुभाषितम्

अपकारदशायाम् अप्युपकुर्वन्ति साधवः।

छिन्दन्तमपि वृक्षः

स्वच्छायया किं न रक्षति।।

भावार्थः- अपकार किए जाने पर भी सज्जन उपकार करते हैं, जैसे वृक्ष अपनी छाया से वृक्ष को काटने वाले की भी रक्षा करता है।

हिमसंस्कृतवार्ताः, अमितशर्मा

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्

जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र. पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

पालमपुरस्य घटनां वादविषयं कृत्वा राजनैतिकलाभान् प्राप्नोति भाजपा- मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः

पूर्वमेव निर्णयः कृतः, परन्तु अधुना भाजपा अस्मिन् विषये राजनैतिकलाभान् प्राप्नोति।

'भाजपा कार्यकर्तारः एवं नेतारः विचलिताः'

विधायकानां काङ्ग्रेसं त्यक्त्वा मुख्यमंत्री दुःखितः इति विपक्षनेता जयरामठाकुरस्य वक्तव्यस्य विषये मुख्यमंत्री सुक्खुः अवदत् यत् काङ्ग्रेसः मुख्यमंत्री च न अपितु भाजपानेतारः एव व्यथिताः। काङ्ग्रेससर्वकारस्य पातनार्थं विद्रोहिभ्यः नामपत्रं दत्तम् अस्ति। भाजपा शीर्षनेतृत्वस्य एतेन निर्णयेन तृणमूलस्तरस्य भाजपानेतारः कार्यकर्तारः च विचलिताः सन्ति। विपक्षनेता यदा मुख्यमंत्रिणः आसनतः अवतरितः तदा आरभ्य सः स्वयमेव विचलितः अस्ति। सः अवदत् यत् प्रत्येकं विपक्षनेता विधिव्यवस्थां वादरूपेण स्थापयितुं प्रयतते। अस्याः दुःखदघटनायाः विरोधाय सर्वे एकत्र आगत्य कार्यं कर्तव्यम्। परन्तु भाजपा अस्मिन् विषये राजनैतिकलाभान् प्राप्तुं प्रयतते।

जयराम ठाकुरः मुख्यमन्त्रिणः आसनम् आकर्षयितुं प्रयतते

मुख्यमंत्री सुक्खुः अवदत् यत् यदा विपक्षनेता मुख्यमन्त्रिणः आसनतः पदं त्यक्तवान् तदा आरभ्य सः आसनम् आकर्षयितुं प्रयतते, विधि-व्यवस्थां च वादरूपेण स्थापयितुं प्रयतते। साधु यत् विपक्षस्य नेता पुत्रीगृहं गतः, परन्तु सः विषये राजनीतिं कृत्वा का राजनैतिकपरम्परां प्रवर्धयितुम् इच्छति। पालमपुरे या घटना घटिता सा अतीव दुःखदा अस्ति। एषा हिमाचलस्य संस्कृतिः नास्ति। हिमाचले देवसंस्कृतेः विश्वासं कुर्वन्तः जनाः सन्ति। पीडिता अस्माकं कन्या अस्ति। अभियुक्तः कारागृहे प्रेषितः अस्ति।

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। पालमपुरे कन्यायाः घातकप्रहारस्य प्रकरणे भाजपा राजनैतिकलाभान् प्राप्तुं प्रयतते। यदि कङ्ग्रेस् रणौत इत्यनया व्ययस्य वहनं करणीयः आसीत् तर्हि यदा आमिरखानः आपदासमये हिमाचलस्य कृते २५ लक्षरूप्यकाणि दत्तवान् आसीत् तदा तदा निर्वाचनं प्रतिस्पर्धयन्त्याः हिमाचलस्य पुत्री राज्यस्य पीडां ज्ञातुम् अर्हति स्म। अधुना चिकित्साव्ययम् उद्वा शीर्षकं संग्रहीतुं प्रयत्नः क्रियते। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः नादौनक्षेत्रस्य सेरा-विश्रामगृहे पत्रकारानां प्रश्नानाम् उत्तरं दत्त्वा एतानि वचनानि अवदत्। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः इत्यनेन मण्डी संसदीयक्षेत्रस्य भाजपा प्रत्याशी कङ्ग्रेस्रणौत इत्यस्याः आक्रमणे घातितायाः पुत्र्याः व्ययस्य वहनस्य वक्तव्यस्य प्रति एषा प्रतिक्रिया दत्ता। सः अवदत् यत् यदि सा व्ययं वोढुम् इच्छति तर्हि एतत् महत् कार्यं नास्ति। आहतकन्यायाः चिकित्सायाः व्ययः सर्वकारेण वोढुं

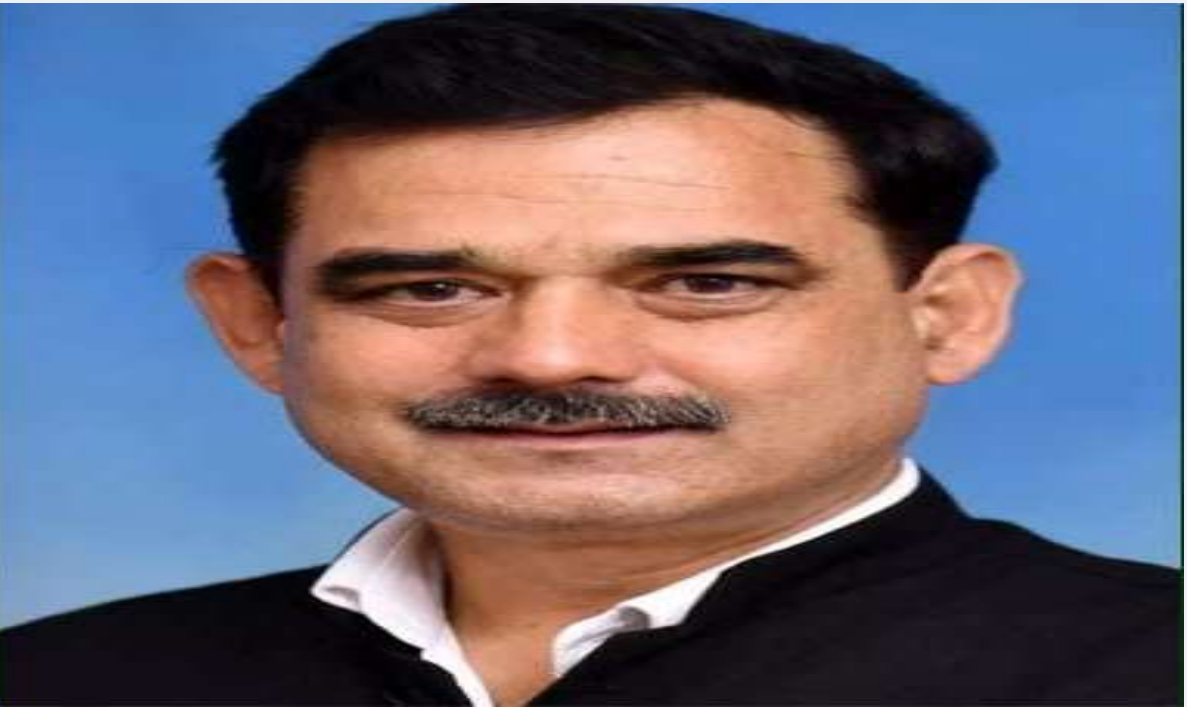
'खननतस्करैः सह सम्बद्धाः आसन् विद्रोही विधायकाः' - राजेश धर्माणी

हिमसंस्कृतवार्ता- हमीरपुरम्। प्राविधिकशिक्षामन्त्री एवं बड़सरविधानसभाक्षेत्रस्य उपनिर्वाचनप्रभारी राजेशः धर्माणी उक्तवान् यत् विक्रीतविधायकाः धनशक्त्या उपनिर्वाचनं जेतुम् न शक्यन्ति। धनशक्तिः जनशक्त्या सह स्पर्धां न करिष्यति। खननतस्कर-सङ्घस्योपरि अंकुशात् विक्रीताः विधायकाः स्तब्धाः अभवन्। तेषां सम्बद्धता अपि तस्कर-सङ्घटनेन सह सम्बद्धाः आसन्, शनैः शनैः सम्पूर्णा कथा उजागरिता भवति। ते भाजपया सह मूल्यं कृत्वा एव सर्वकारस्य पतनस्य षड्यंत्रं कृतवन्तः। विक्रयणयोग्यविधायकानां क्षेत्रेषु विकासकार्यं पूर्णतया प्रचलति।

सुजानपुरं, बड़सरः, कुटलैहरडम् गगरेटः, धर्मशाला, लाहौल-स्पीतिः विधानसभाक्षेत्रेषु ३०० तः ४०० कोटिरूप्यकाणां कार्याणि कृतानि इति धर्माणी अवदत्। सुजानपुरस्य पूर्वविधायकः राजेन्द्रराणा कदापि विकासकार्यार्थं मुख्यमन्त्रिणः समीपं न गच्छति स्म, तस्य अहंकारः मार्गे आगच्छति स्म। सुजानपुरस्य विकासः काङ्ग्रेसस्य योगदानम् अस्ति, तत्र भाजपया किमपि न कृतम्। कतिपयमासेभ्यः पूर्वं यावत् भाजपायाः शापं कुर्वन् राणा इदानीं तस्याः अङ्के उपविश्य मिथ्याप्रशंसां गायति। परन्तु, जनसमूहः तस्य चालनं, मुखं, चरित्रं च ज्ञातवान् अस्ति। बड़सर-गगरेट-धर्मशाला-क्षेत्रेषु पूर्वविधायकाः यत् याचितवन्तः तत् प्राप्नुवन्ति स्म, तथापि तेषां धनं तेषां आत्मानं, अन्तःकरणं च अतिक्रान्तम् आसीत्। कुटलैहरडस्य विधायकाः स्थानान्तरणं निविदां च ग्रहीतुं व्यग्राः एव आसन्। लाहौल-स्पीतिक्षेत्रस्य पूर्वविधायकं रविठाकुरं जनाः कदापि क्षमां न करिष्यन्ति। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः स्पीति-क्षेत्रस्य काजायां प्रथमवारं हिमाचल-दिवसम् आचरितवान्। रवेः सर्वे आग्रहाः पूर्णाः। मुख्यमंत्री लाहौलस्य केलाङ्गतः महिलानां कृते इन्दिरागान्धी-प्रियभगिनी-सुखसम्मान-निधिः इत्यस्य अन्तर्गतं प्रतिमासं १५०० रूप्यकाणां वितरणं प्रारब्धवान्। महिलानां वित्तकोषसंख्यासु प्रथमांशं आगतमस्ति। लाहौलस्पीत्यां जनानां सम्मुखीभवनं रविः कष्टं अनुभवति। गगरेटे पूर्वविधायकस्य चैतन्यस्य नाम्ना जनानां कृते कर-सङ्ग्रहः क्रियमाणः आसीत्। धर्माणी उक्तवान् यत् नेताविपक्षः जयरामठाकुरः स्वसर्वकारस्य समयं विस्मृतवान्। तस्य काले राज्ये अराजकतायाः वातावरणम् आसीत्। विधिव्यवस्था इति किमपि नासीत्। वर्तमानसर्वकारे राज्ये अपराधिनां स्थानं नास्ति। ये विधिं स्वहस्ते गृह्णन्ति ते सद्यः कारागृहं प्रेषिताः भवन्ति। अपराधिनः पुलिस-अभिरक्षणात् पलायितुं न शक्नुवन्ति। जयरामठाकुरः आसन्दम् अपहृत्य एव मृषावादस्य स्वभावं विकसितवान् अस्ति। तस्य कस्मिन् अपि वचने सत्यं नास्ति, सः कल्पितं वदति।

पालमपुर-प्रकरणं कानून-व्यवस्थायाः सह न सम्बद्धयेत् भाजपा - संजय अवस्थी

बालिकया तस्याः परिवारेण च सह सर्वकारः तिष्ठति, तस्यै पूर्णं न्यायं दातुं कोऽपि शिलाखण्डः अपरिवर्तितः न त्यक्ष्यति। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः पीडितायाः परिवारेण सह मिलित्वा आहतस्य बालिकायाः स्वास्थ्यचिकित्सायाः सम्पूर्णं व्ययः राज्यसर्वकारः वहति इति पूर्वमेव घोषितवान्। सः अवदत् यत् एतादृशीघटनाः समाजे अतीव दुःखदाः सन्ति, परन्तु एतादृशस्य कस्यापि घटनायाः विषये राजनीतिः न भवेत्। सम्प्रति भाजपायाः राज्ये निर्वाचनार्थं कोऽपि विषयः नास्ति।

सः अवदत् यत् जनानां भावेन सह क्रीडनं भाजपायाः स्वभावः अस्ति। सः अवदत् यत् भाजपा यथा राज्ये कमलस्य अभियानं कर्तुं प्रयतते स्म, तथैव सा दुःखदरूपेण असफलतां प्राप्नोत्। भाजपायाः चरित्रं मुखं च राज्यस्य जनानां समक्षं प्रकाशितम् अस्ति। भाजपायाः आलोचनां कुर्वन् संजय अवस्थी अवदत् यत् भाजपा स्वराजनैतिकप्रयोजनार्थं राज्ये जनान् भ्रमितुं असफलतया प्रयतते। सः उक्तवान् यत् भाजपा यथा षड्यंत्रस्य भागत्वेन राज्ये काङ्ग्रेससर्वकारस्य अस्थिरीकरणस्य असफलप्रयासः अकरोत्। अस्य कारणात् भाजपा पूर्णतया पृष्ठपदे एव अस्ति।

हिमसंस्कृतवार्ता - शिमला। राज्यकाङ्ग्रेसस्य कार्यकारी-अध्यक्षः संजय अवस्थी इत्यनेन उक्तं यत् पालमपुर-घटनायाः भाजपा किमपि राजनैतिकं लाभं न ग्रहीतुं शक्नोति। एषा घटना अतीव दुःखदा अस्ति। पुलिसैः अभियुक्तः गृहीतः, तस्मै कानूनानुसारं कठोरदण्डः दीयते। राज्यस्य विधिव्यवस्थायाः स्थितिसम्बद्धे एषा घटना कदापि न द्रष्टव्या। भाजपानेतारः विभिन्नस्थानेषु निर्वाचनजनसभासु एतस्याः घटनायाः अनन्तरं राज्ये विधिव्यवस्थायाः विषये प्रश्नान् उत्पापयन्ति। संजय अवस्थी इत्यनेन उक्तं यत्, पीडितायाः

पालमपुरप्रकरणे राजनीतिं करोति भाजपाः भवानीसिंहपठानिया

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। हिमाचलप्रदेश- राज्यनियोजनमण्डलस्य उपाध्यक्षः भवानीसिंहपठानिया उक्तवान् यत् पालमपुरस्य घटना अतीव दुःखदा अस्ति, परन्तु भाजपायाः तस्मिन् विषये राजनीतिः करणं तेषां संकीर्णचेततां दर्शयति। सः अवदत् यत् मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः पीडितायाः

परिवाराय चिकित्साव्ययसहितं सर्वां सम्भवं साहाय्यं आश्वासितवान्, परन्तु भाजपानेतारः अस्मिन् विषये राजनैतिकप्रतिज्ञां कुर्वन्ति। वर्तमानराज्यसर्वकारः अस्मिन् विषये पूर्णतया संवेदनशीलः अस्ति, न्यायप्रदानार्थं प्रतिबद्धतया च कार्यं कुर्वन् अस्ति। अस्मिन् प्रकरणे विधिः स्वमार्गं गृह्णाति, अपराधिनः विरुद्धं कठोरकार्याणि क्रियन्ते

इति सः अवदत्। भाजपा अपि स्वस्य वृत्तान्तं पश्यन्तु तथा च पूर्वभाजपासर्वकारस्य कार्यकाले महिलानां विरुद्धं अपराधानां दरम् सर्वाधिकमासीत्। सः अवदत् यत् जयरामसर्वकारस्य कार्यकाले महिलाबलात्कारस्य १७५५ प्रकरणाः, अपहरणस्य १६४८ प्रकरणाः, हत्यायाः १३० प्रकरणाः च पञ्जीकृताः। सः अवदत् यत् भाजपासर्वकारस्य पञ्चवर्षीयकार्यकाले महिलाविरुद्धानाम् अपराधानां आहत्य ९८७६ प्रकरणाः पञ्जीकृताः, येन हिमाचलप्रदेशस्य कस्यापि सर्वकारस्य कार्यकाले अभिलेखः अस्ति। भवानीसिंहपठानिया इत्यनेन उक्तं यत् भाजपा केवलं अल्पीयसी- राजनीत्यां प्रवृत्ता अस्ति, यदा तु पूर्वभाजपासर्वकारेण युनां हितं विक्रीय बृहत्तमः अपराधः कृतः। सः अवदत् यत् जयरामसर्वकारस्य कार्यकाले चयनपरीक्षाणां प्रश्नपत्राणि मुक्ततया विक्रीतानि। पूर्वभाजपासर्वकारस्य कार्यकाले पुलिसचयनपत्राणि विक्रीयन्ते स्म। एतेन सह हमीरपुर- कर्मचारी-अधीनस्थ- चयन-आयोगे अनेकेषां परीक्षानां पत्राणां रहस्योद्घाटनं जातम्। परन्तु जयराम-सर्वकारेण ज्ञातव्यं नेत्रे निमित्तितानितस्मिन्।

वर्द्धमानश्रीकल्याण-अन्ताराष्ट्रिय-विद्यालये धरोहरस्य उत्सवः इति विषये क्रियाकलापानाम् अयोजनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:-देवेश उपाध्याय जयपुरम्।
विश्वविरासतदिवसस्य जीवन्ते उत्सवे
वर्द्धमानश्रीकल्याण-अन्ताराष्ट्रिय-विद्यालयेन छात्राणां मध्ये सांस्कृतिकवैविध्यस्य गहनतया अवगमनं, प्रशंसा च पोषयितुं क्रियाकलापानाम् एकां सारणी आयोजिता । प्राचार्या आराधना पारीकः उक्तवती यत् आयोजनं अस्माकं परस्परं विरासतां स्मरणीयं शब्दाञ्जलिरूपेणास्ति। दिवसस्य एकं मुख्यविषयं आसीत् अन्तर-गृह-प्रश्नोत्तर-प्रतियोगिता, यस्मिन् ९ तः १२ पर्यन्तं कक्षायाः छात्रैः उत्साहेन सहभागिता कृता । प्रत्येकं गृहस्य दलाः इतिहास-संस्कृतेः, विश्वविरासतां च सम्बद्धानां समस्यापूर्णप्रश्नानां उत्तरं दत्त्वा बुद्धियुद्धे प्रवृत्ताः आसन्। रूबी हाउस इति दलं विजयीविजेतारूपेण उद्भूतः येन स्पर्धायाः पराकाष्ठा प्राप्ता । दक्षिता, अविष्का, शेली, काव्या चेत्यादीनां विजेतृदलम् अनुकरणीयं सामूहिककार्यं ज्ञानं च प्रदर्श्य घोरप्रतिस्पर्धायाः प्रतिष्ठितं उपाधिं प्राप्तवान्। प्रश्नोत्तरीप्रतियोगितायाः अतिरिक्तं विश्वविरासतां समर्पितानां प्रस्तुतीनां माध्यमेन छात्रैः सृजनशीलतां शोधकौशलं च प्रदर्शयितुं अवसरः अपि प्राप्तः। प्रस्तुतिषु छात्राणां कृते सांस्कृतिकविरासतां विविधपक्षेषु गहनतां प्राप्तुं मञ्चः प्रदत्तः, अद्यतनजगति तस्य महत्त्वं प्रासंगिकतां च प्रकाशिता।

प्राचार्या आराधना पारीक इत्यनया स्वसम्बोधने प्रतिभागिनां कार्येषु उत्साहपूर्णं संलग्नतायाः प्रशंसा कृता, तया समृद्धसांस्कृतिकविरासतां संरक्षणस्य, प्रचारस्य च महत्त्वं च बोधितम्। सा प्रश्नोत्तरीप्रतियोगितायाः विजेतृदलस्य उत्कृष्टप्रदर्शनस्य प्रशंसाम् अकरोत्, सर्वान् छात्रान् विश्वविरासतां विविधतां निरन्तरं अन्वेष्टुं पोषयितुं च प्रोत्साहनं कृतवती। आयोजनस्य समाप्तिः उच्चस्वरेण अभवत्, कार्यक्रमस्य संयोजनं कल्पनाशर्मा द्वारा कृतम्। अस्मिन् अवसरे विद्यालयस्य उपप्रधानाचार्या श्रीमती रेणुका जोशी, श्रीमन्तः अजयः व्यासः, श्रीमती राखी गर्ग इत्यादयः शिक्षकाः उपस्थिताः आसन्।

चूड़ामणिसंस्कृतसंस्थाने बटुकैः हनुमानजयंती परिपालिता

हिमसंस्कृतवार्ता:। जम्मू कश्मीर राज्यस्य विश्वस्थलीनगर्या प्रतिष्ठापितः एकमात्र पारम्परिकगुरुकुले चूड़ामणिसंस्कृतसंस्थाने मंगलवासरे चैत्रमासस्य पूर्णिमायां तिथौ भगवतः रुद्रावतारस्य अंजनिमुनिः हनुमतः जन्मोत्सवः सोत्साहेन गुरुकुलस्यान्तेवासिभिः आचार्यैः नगरवासिभिश्च परिपालितः । प्रातः काले बटुकैः सन्ध्यावन्दनादिपुरःसरं हनुमतः महाभिषेकादिकं संपाद्य वैदिक मन्त्रोचारणैः विश्वस्थली नगर्या प्रभातभ्रमणं कृत्वा नगरस्थ वीरहनुमतः मन्दिरसंदर्शनं सेवापूजादिकं विहितम्। मध्याह्नकाले सन्ध्यावन्दनामाचर्य अष्टोत्तरशतवारं सन्ततुलसिदासविरचितं हनुमानचालिसां पारायणं कृतवन्तः । तदनु बटुकैः एका धर्मसभायाः आयोजनं कृता । यत्र सर्वे आचार्याः, नगरस्य जनाः, संस्थानसदस्याः यथा कर्मचारिणः सम्भूय भगवतः हनुमतः आदर्शजीवनमुपरि आलोचनां कृतवन्तः ।

शिक्षा, ज्ञान, संस्कृति, परम्परा, शुचित्वं, व्यवहारपटुता, संस्कार, चातुर्यं, सेवाभावं, समर्पणभावादिभिः हनुमानः परिपूर्णः सन् युवानं, वयस्कान् सदैव सत्य धर्म मार्गं गन्तुं प्रचोदयातीति सभायां समुस्थिताः विद्वत्प्रवराः आलोचितवन्तः ।

ज्योतिर्विज्ञः डॉ.ज्ञानेश्वरः सहायकाचार्यः,

ज्योतिषविभागः नाहनसंस्कृतमहाविद्यालयः हि.प्र. (हिमसंस्कृतवार्ता:)

सूर्यचन्द्रमसौ धाता यथा पूर्वमकल्पयत् दिवञ्च पृथ्वीञ्चान्तरिक्षमथो स्व ॥ सृष्ट्यारम्भकाले यदा केवलं शून्यमेवासीत् तदा केन प्रकारेण केन क्रमेण च सृष्टिरचना जातेति उक्तमन्त्रेषु वर्णितं वर्तते। तेषु सूर्यचन्द्रयोः सृष्टिः एककालावच्छेदेन ब्रह्मणा तथैव कृता यथा पूर्वकल्पे कृताऽऽसीत्। चन्द्रे प्रकाशकत्वं ब्रह्मणः सर्वभूतगतमनसः सकाशात् जातम्। अत एवोक्तम्- चन्द्रमा मनसो जातः ।

पुराणेषु चन्द्रोत्पत्तिविषये ब्रह्मः कथाः समुल्लिखिताः सन्ति। यथा समुद्रमन्थनाच्चन्द्रोत्पत्तिः, कृत्तिकाभिश्चन्द्रोत्पत्तिः, अत्रेनेत्राभ्यां चन्द्रोत्पत्तिः अनुसूयायाः गर्भेण च चन्द्रोत्पत्तिः स्वीकृताऽस्ति। तत्र समुद्रमन्थनाच्चन्द्रोत्पत्तिरेवमभूतदेवदानवौ यदा समुद्रमन्थनमकुरुतां तदा तस्मान्महासागराच्चतुर्दशरत्नानि निःसृतानि। तेष्वेकः शतसूर्यसमो दीप्तिमान् प्रशस्तकान्तिसम्पन्नः शीतरश्मिसंवलितश्चन्द्रोऽप्यासीत्। अत्र वैज्ञानिकानाम्तेऽपि आख्यानमिदं वैज्ञानिकसम्मतम्। यतोहि वेदेषु अन्तरिक्षोऽपि समुद्रपदेन व्यवहृतो दृश्यते। तत्र पर्वताः अपि दृश्यन्ते इति श्रुतिः वचनाद् प्रतीतिः भवति।

तयोः पर्वतसमुद्रयोः परस्परं संघर्षेण चन्द्रोत्पत्तिर्जाता। सन्दर्भेऽस्मिन् युक्तिरियमपि विज्ञानसम्पत्ता दृश्यते यत् समुद्राः पर्वताश्च पृथिव्युपरि वर्तन्तेऽतः समुद्रमन्थनमपि पृथिव्यामेव सञ्जातम्। तस्माद् भूमेः सकाशादेव चन्द्रोत्पत्तिर्जाता। अयं चन्द्रोऽस्माकं पृथिव्या एकमात्रम् उपग्रहोऽस्ति किञ्च कक्षीयाक्षीयभ्रमणञ्च तुल्यकालेनैव भवति तत्र वायुमण्डलस्याभावात् जीवनस्य वनस्पत्यादीनाञ्च सम्भावना

कांग्रेसस्य घोषणापत्रस्य चर्चया भाजपा ईर्ष्यति- पी. चिदम्बरम्

हिमसंस्कृतवार्ता- शिमला। पूर्वकेन्द्रीयमन्त्री पी चिदम्बरम् उक्तवान् यत् भाजपायाः ४०० पारं कर्तुं गणितं दुर्बोधम् अस्ति। तमिलनाडुप्रदेशे २५ आसनेषु २५ आसनानि भाजपा हानिम् अनुभवति। केरलदेशे अपि भाजपायाः २० आसनेषु पराजयस्य सम्मुखीकरणं कर्तव्यं भविष्यति। एतादृशे सति ४०० आसनानि पारितानि इति केन आधारेण कथ्यते इति सूचना नास्ति। मंगलवासरे चिदम्बरम् हिमाचलप्रदेशस्य उच्चन्यायालये प्रकरणस्य श्रवणार्थं शिमलानगरम् आगतः आसीत्। अस्मिन् काले सः राज्यस्य काङ्ग्रेस- मुख्यालयं राजीवभवनं, शिमलानगरं प्राप्तवान् अपि च दलस्य अधिकारिभिः कार्यकर्तृभिः सह किञ्चित् समयं व्यतीतवान्। संचारमाध्यमेन सह वार्तालापं कुर्वन् सः अवदत् यत् काङ्ग्रेसस्य प्रतिज्ञानानां, घोषणापत्रस्य च देशे सर्वत्र चर्चा क्रियते। एतेन भाजपानेतारः ईर्ष्याम् अनुभवन्ति। सः अवदत् यत् काङ्ग्रेसघोषणापत्रे अनुसूचितजातीनां, अनुसूचितजनजातीनां, निर्धनयवनानां, निर्धनानाम् हिन्दूनां, ईसाईनां, निर्धनानां च विषये चर्चा कृता। अस्मात् कारणात् प्रधानमन्त्रिणे नरेन्द्रमोदिने भाजपायै च काङ्ग्रेस-घोषणापत्रात् आपत्तिः अस्ति। सः अवदत् यत् अहं स्वयं तमिलनाडुप्रदेशे प्रचारं कृतवान्। अस्मिन् काले दूरस्थग्रामेषु अपि काङ्ग्रेस-घोषणापत्रस्य चर्चा क्रियते। काङ्ग्रेसस्य घोषणापत्रे समाजस्य प्रत्येकं वर्गाय सम्बलं न्यायं च प्रदातुं चर्चा कृता। पूर्वकेन्द्रीयमन्त्री उक्तवान् यत् भाजपायाः घोषणापत्रस्य शीर्षकं मोदिनः प्रतिज्ञा (गारण्टी) अस्ति। सः अवदत् यत् कस्यचित् राजनैतिकदलस्य घोषणापत्रं मोदिनः कृते प्रतिज्ञा न भवितुम् अर्हति। प्रधानमन्त्री मोदी काङ्ग्रेसस्य घोषणापत्रमपि पठेत्। चिदम्बरम् अवदत् यत् भाजपा एव इलेक्ट्रोल बाण्ड इत्यस्मात् ८५०० कोटिरूप्यकाणां दानं गृहीत्वा स्वस्य वित्तकोषसंख्यानां स्थगितीकरणेन काङ्ग्रेसदलं विकलाङ्गं कृतमस्ति। परन्तु काङ्ग्रेसपक्षतः जनाः एव निर्वाचनं प्रतिस्पर्धयन्ति, निर्वाचने भाजपा उत्तरं प्राप्स्यति।

चन्द्रस्य भौतिकस्वरूपम्

स्वल्पाऽस्ति। परन्तु वेदवेदाङ्गपुराणेषु भारतीयज्योतिषे चादिकालादेव चन्द्रे जलोपलब्धिः वर्णिताऽस्ति । शास्त्रकाराणाम्मतमिदं वर्तते यत् जलगोलोऽयं सूर्यप्रकाशेन प्रकाशितो भवति किञ्च तत्र तुङ्गातितुङ्गतराः पर्वताः अपि सन्ति, सर्वोन्नतपर्वतस्योतुङ्गदैर्घ्यमानं १०६६० मीटरात्मकमस्ति यो हि एवरेस्टपर्वतादप्युतुङ्गोऽस्ति। अस्य भ्रमणपथं चन्द्रविमण्डलनाम्ना ज्ञायते। अस्य चन्द्रविमण्डलस्य क्रान्तिवृत्तात् परममन्तरं २७० ° कलामितं परमशराख्यं भवति। स्वकक्षायां भ्रमणत्रयं सपाददिनद्वयेन राशिं २७।२० दिनैश्च एकं चक्रं पूर्यति। अस्य मध्यमगतिः ७९०'।३५' युगेऽस्मिन् ४७७५३३००००० भगणाः ४८८१०४८४८ चन्द्रोच्चभगणाश्च सिद्धयन्ति। ग्रहसाधनार्थमस्मिन्नपि केवलं मन्दफलसंस्कारो भवति।